

sát remélte. Helyzetük azonban rosszabbodott, nyelvhasználatát üldözik, magyar nyelvű isentiszteleteket betiltják, kilakoltatások folynak, vagyonekbozási végzéseket százával adják ki. Felhívjuk figyelmüket arra, hogy ezzel a lakosságcsere-egyezményt megsértik, a sérelmek a magyar–csehszlovák közeledést lehetetlenné teszik. Kérjük a sérelmek orvoslását, különben megfontoljuk lakosságcsere felfüggesztését.¹

KÜM irattára. Párizsi táviratok (eredeti tisztázat)

¹ Molnár Erik már 1947. október 13-án és november 5-én is tájékoztatta a követeket a lakosságcserevel kapcsolatos nehézségekről, felhatalmazva őket, hogy a csehszlovák fél visszaéléseiről diszkréten tájékoztassák fogadó országuk kormányát.

A táviratot egyidejűleg megküldték a varsói és a belgrádi magyar követségnek is. Április 23-án Molnár arról tájékoztatta Károlyit, hogy a pozsonyi konzul útján ismételten tiltakozott, majd április 30-án ismertette vele és a fontosabb magyar követségekkel Prága mentegetőző válaszejgyezékét. Június 8-án Molnár ismertette a csehszlovák követnek átadott újabb tiltakozó jegyzékét, amelynek másolatát Bolgár Elek Clementisnek adta át.

458. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1948. április 23.)

Beszélgetésem Louis Joxe-szal, a francia Külügyminisztérium kulturális osztálya főnökével (directeur général)

Egy vacsora alkalmával hosszabb beszélgetést folytattam Louis Joxe-szal, a francia Külügyminisztérium kulturális osztályának vezetőjével.¹ A beszélgetés során Joxe erős közeledést mutatott irányunkban. Elmondtam neki, hogy Franciaország – szerintem – minden ideológiai kérdéstől eltekintve, saját nemzeti szempontjából is helytelen politikát folytat, mert vagy konfliktusra kerül a sor és akkor menthetetlenül csatátré válik, vagy megegyeznek a nagyhatalmak, és akkor a megegyezés feltétlenül Franciaország kárára történik, azaz Franciaország végképp elveszti függetlenségét Amerikával szemben. Joxe erre azt válaszolta, hogy megegyezés esetén következik el Franciaország igazi szerepe, és nem hiszi, hogy hátrányos helyzetbe kerülne, sőt függetlenebb lesz, mint valaha, mert hiszen akkor is szükség lenne rá, mint közvetítőre. Erre én közbevettem, hogy nehéz lesz, mert közvetítő szerepét mai magatartásával bizonyos fokig eljátszotta. Joxe azt válaszolta, hogy igenis sokan vannak franciák, akik tudatában vannak annak, hogy nem szabad merev és egyoldalú politikát folytatni, és különösen kulturális téren Franciaországnak szüksége van arra, hogy Kelet-Európával is megfelelő kapcsolatokat építsen ki. Nagyon sajnálja, hogy Magyarországgal nem sikerült oly mérvű kulturális együttműködést teremteni, mint amelyet szerettek volna. Legfőbb hibának azt tartja, hogy Franciaország Magyarországon eddig csupán vékony rétegekben terjesztette a francia kultúrát, és nem számolt azzal a változással, amely Magyarország társadalmi szerkezetében beállott. Ezentúl igenis számolni kell azzal, hogy a népi kollégiumok megindulásával a kultúra széles rétegekben terjed el, és így a francia nyelv, irodalom és művészet iránti érdeklődés köre kiszélesedett.

Ezzel kapcsolatban Sötér István² kultuszminisztériumi osztályfőnök úrnak Joxe-szal folytatott tárgyalásaira is hivatkozom, akinek már határozott ígéretet tett arra, hogy a francia kultúrpolitika Magyarország felé megváltozik, és a francia kultúra terjesztését elsősorban a népi kollégiumok körében kívánják előmozdítani. Örömmel vették tudomásul, hogy a magyar kormány népi kollégistákat küldött ki Párizsba tanulni. A jövőben szívesen adnának ilyen célra francia ösztöndíjat is. Francia könyvekkel, tankönyvekkel és

folyóiratokkal fogják ellátni a népi kollégiumokat. Szívesen rendeznének Budapesten kép- és könyvkiállításokat, mégpedig a saját költségükön stb. Minderről valószínűleg Sötér osztályfőnök úr jelentést fog tenni a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak. Én csak azért tértem ki erre, mert a Joxe-szal folytatott beszélgetést rendkívül jellemzőnek tartom. Úgy látszik ugyanis, hogy a francia Külügyminisztérium kulturális osztálya valamivel megértőbb magatartást tanúsít Magyarország felé, mint a többi osztályok és úgy érzem, hogy ezt a hajlandóságot ki kell használnunk, mert pl. Joxe, akinek panaszkodtam a francia vízumok körüli anomáliákról, a legélesebben elítélte ezeket a túlkapásokat, sőt megígérte, hogy interveniálni fog ebben az ügyben.

Természetesen ezzel kapcsolatban felmerül az a kérdés is, hogy mennyire tudjuk különválasztani a francia politikát a francia kultúrpolitikától, és mennyire tudjuk értékelni a kultúrtényezők körében megnyilatkozó rokonszenvet a magyar népi demokrácia iránt. Joxe környezete azt is értésünkre adta, hogy szívesen vennék, ha a francia intézetek felavatására Joxe-ot meghívnák Budapestre. A francia–magyar kultúrhétről még nem beszélnek, és a kultúregyezményt nem szorgalmazták, mert az a véleményük, hogy „papír nélkül is tudunk kulturálisan együttműködni”. A vízum anomáliák felemlítésével értesükre adtuk, hogy sajnós a kultúrpolitika és az egyéb megnyilvánulások kölcsönhatásban vannak egymással. Most már csak az a kérdés, hogy milyen keretekben tudjuk ezt a felénk tett lépést honorálni. Kétségtelen, hogy konkrét és számunkra kedvező ajánlatokkal álltak elő, valamint az is bizonyos, hogy már ők sem ragaszkodnak az eredeti, őszi elképzeléseikhez. Mindenesetre az a véleményem, hogy ezeket az ajánlatokat meggondolás tárgyává kell tennünk.

Felmerült még Sauvageot professzor díszdoktorrá avatásának kérdése is, de erre majd külön jelentésben térek ki.

PIL. 283. f. 12/109. 6. e. (egykorú másolat)

¹ Joxe professzor 1932–1939 között a francia népszövetségi delegáció tagja, 1923–1944-ben a Nemzeti Felszabadítási Bizottság főtitkára. 1916–1948 között a Quai kulturális osztályvezetője, majd Franciaország UNESCO-képviselője.

² Sötér István akadémikus, író és irodalomtörténész 1946–47-ben főosztályvezető-helyettes, majd 1947-től főosztályvezető a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban.

459. MOLNÁR ERIK TÁVIRATA KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Budapest, 1948. április 23.)

Felkérem Követ Urat, hogy európai gazdasági tanács 26-án kezdődő genfi értekezletén Magyarországot képviselje.

Bizottság tagjai:

Oltványi követ, Sulyok Béla Kereskedelmi Bank vezérigazgató, Nyerges János berni külkereskedelmi titkár.

Felszólalásának gondolatmenetéhez javasolom, ismertesse felszabadulás utáni gazdasági fejlődésünket, szembeállítva a nyugati sajtóban rágalommal hirdetett itthoni állítólagos gazdasági káosszal. Eredményeinket nemcsak hogy saját erőnkől értük el, de szándékosan állított akadályok ellenére. Példa legutóbbi amerikai intézkedés németországi magyar javak hazaszállításának megakadályozásáról. Részletes dokumentációt küldök.

Oltványit egyidejűleg értesítem.

KÜM irattára. Párizsi táviratok (eredeti tisztázat)